

„Rosna, bosa, košutico! — kadi *) si se urosila?“

Tamo doli u livadi — kadi rastu zlate pasi,

Kadi rastu zlate žice **) — i sreberne povezače,

Da mi kuje ključce gradu — da vidimo, če j' u grade.

U grade je devet bratac — med njimi je jedna sestra.

Med sobon se pominjaju — kome hote sestru dati.

Hote l' selncu al misecu? — Bolje j' selncu neg misecu!

Selnce će ju ogrijati — i hoće joj svitlost dati,

Misec će njoj diver biti — zvezdice jetervice.

Slednjič mi je še opomniti, da so izgledi iz bodulskega jezika vsi v Verbniku domá; tū se je po moji misli najčišče ta jezik ohranil, sicer pa jo, kakor pri nas, tudi na Kerku vsaka vas nekoliko po svoje zavija; tako na pr. ne pravijo Dobrinjci če (kaj) ampak čo, ne sem, ampak som.

Dopisi.

Iz Zagreba 23. sept. A. K. — Odkar se je na Reki izneveril „Neven“ svojemu imenu, je horvaška literatura živo pogrešala beletrističnega lista; propad „Nevenov“ je hudo uzdermal književno poslopje naroda horvaškega. Poravnati nekoliko jalovo polje časnikarsko, se je nekoliko gospodov, katerim žari v sercih plemenita ljubav do domovine in domači mladeži, združilo v blagi namen, da oživijo list za učitelje, odgojitelje in vse prijatelje domovine. „Napredak“ je ime novorojencu; ime lepo, ime ljubko! Da nam živi mnogo let! Pervi list je že prišel na dan; notranja vrednost je učiteljem velekoristna, pa tudi duhovnikom in vsem prijateljem ljudskega napredka čisto primerna. Izhaja vsaki mesec dvakrat na celi pôli, to je, 1. in 15. dan, ter velja za celo leto 3 gold. nov. dn. po pošti. Naročnina se pošilja: izdateljstvu „Napredka“ v Zagreb. Ker Slovenci nimamo več šolskega lista bi bilo želeti, da bi naši učitelji zagrebskega sprejeli in ga ogerlili kakor svojega; jezik jih ne bo motil, ker so sestavki spisani lahko umevno. Zamolčati pri tej priliki ne morem blagega djanja gospod dr. Josipa Vranjičanj-Dobrinovića, ki je naročil vsem (45) učiteljem srenjske škofije nov šolski list ter uložil polletno naročnino. — 24. dan septembra je bilo naše mesto svedok posebne svečanosti; sprejelo je novega bana, grofa Coronini-Cronberga. V Bregani, na meji horvaški, je bil postavljen slavalok, lepo okinčan gerboma horvaškim in slavonskim in zastavami cesarskimi in narodnimi. C. k. podmaršal žl. gosp. Kušević, c. kr. dvorski svetovavec Konrad Eybesfeldski in poslanci horvaških mest so pozdravili novega bana med mnogimi „živio-klici“ tam zbranega ljudstva. Po kratkem počitku se pridruži 24 kmetov na konjih banovemu provodu, pri Stupniku še drugih 50, in ob štirih popoldne že pokajo možnarji pri savskemu mostu v znamenje, da je došel naslednik Jelčića bana. Vès Zagreb je bil na nogah; staro in mlado je vrelo k savskemu mostu, kjer je bil postavljen krasen slavalok, lepo okinčan zastavami in gerbom horvaško-slavonskim; v sredi se je blišal horvaški napis: „Dobro došao!“ Pozdravil je tukaj bana mestni župan v spodobnem govoru, in ban mu je odgovor ter rekel, da se ponaša s častjo, katero mu je podelil premilostljivi naš car, izvolivši ga banom horvaško-slavonskim itd. Mestne ulice, po katerih je provod šel, so bile lepo okinčane, vojaki so napravili špalir v savski ulici in v Ilici, pred banijo pa so bile sobrane vojniške in civilne oblasti in visoka duhovščina katoliška in serbska. V cerkvi sv. Marka se je odpelo „Bog, Tebe hvalimo“; potem pa se je podal novi ban v svojo rezidencijo, kjer mu je belo oblečena devojčica horvaško pesem izročila, s nekaterimi serčnimi besedami v domačem jeziku. Na večer je bila velika bakljada z vojaško godbo; prihodnji dan pa so se hodile poklanjat oblasti zagrebskega mesta.

Od sv. Antona v Slovenskih goricah na Štaj. 28. sept. Z Bogom ljube Novice! Vaš iskreni prijatelj Ko-

loman Mulec, subdiakon benediktinskega reda v Admontu na gornjem Štajarskem, Vas više bral ne bode; 37. list je zadnjikrat prebral, potem pa se podal ob pol petih 25. sept. v boljšo deželo; tedaj tudi dopisov ne bote več od njega prejemale, ker njegove roke pokriva črna zemlja domačih goric. — Precej pred njim, namreč 1. avgusta, je zaspal mirno v Gospodu tudi Franc Verbnjak, deficient v Altenmarktu kod Fürstenfelda, oče pesnikov slovenskih goric, ki jo je pa tudi po nemško gladko zavil, kar priča „Vodnikov spominek“ na strani 243. Lahka jima zemljica, pri nas pa blag spomin! — Tukaj ljudje zlo boleajo in umirajo, sosebno za grižo; tudi od stekline se mnogo govori, in vendarle en berač družega sovraži, kar nam ravno ni na čast. — Vina in sploh letošnjih pridelkov bo srednje mero. Premicje so minule, pa tudi cvekari nas začenjajo zapušati, ker jih sv. Miha v šolo kliče. Slekočov.

Iz zgornje Besnice na Gorenskem 1. okt. Naš narod, pobožnega duha, se sploh rad sponaša z lepo opravljenimi cerkvami. Da tudi Besenčani nismo zaostali, priča naša precej velika in prijazna cerkev sv. Tilna, ki je nedavno dobila nova stranska altarja, ki jih je podobar Karl Göcel iz Kranja kaj lično naredil. Tudi novih orgelj se Besenčani veselijo, ktere kaj lepo pojó in so prav čedno izdelane. Imajo osem registrov in delo so domačih mojstrov; naredila sta jih namreč oče in sin Tomaževic iz Besnice. Tudi drug delavec, bivši pomagač znanega orglarja Petra Rojica, je hvale vreden. Z dobro vestjo morem tedaj imenovana orglarja, ki sta naslednika tiste rodovine, ki pod imenom Bendačev že od nekaj slovi kot izverstna muzična rodovina, vsem ljubim Slovencom priporočiti. Besniški.

Iz Kranja 1. oktobra. Vse se prenoreja in popravlja, posebno pa se zboljšuje, kar se tiče učenja in šol. Staro mesto Kranj ni hotlo za drugimi zaostati: zboljšalo je pred nekaj časom plačo učiteljem in popravilo je šolsko poslopje tako, da je veselje viditi ga. Pa tudi gledé počučevanja napreduje kranjska šola; to poterjujejo učenci, ki dohajajo iz Koroškega, iz Tersta, se vé, da ne ravno mnogi; prepričal sem se pa tega pri preskušnjah tudi sam. Odgovarjali so otroci gladko in natanko, zlasti v prvih razredih; v zadnjih se je vidilo, da nekteri niso vselej razumeli, česar so se v nemškem jeziku učili. Pisanja slovenske in nemške so čedne; le lastnih imen človek pogledati ne sme, tako so spačene in ne le v nemškem pisanji, temuč tudi v slovenskem; verh tega pa ravno tisto ime dvakrat enako pisano ni. — Delitev večidel nemških daril in nemška molitev z nemškim in slovenskim petjem ste končale svečanost, katero sta gospod tehant Reš in gospod okrajni predstojnik Derbič s svojo pričujočnostjo počastila. — Pri tej priliki moram omeniti „Praktične slovensko-nemške gramatike. Za II. in III. odred slovensko-nemških šol. Na Dunaji, 1857“. Praktična je menda le zato, ker so dodane vaje, nemško-slovenske in slovensko-nemške, sicer pa je kaj nepraktična, pa tudi brez germanizmov in pogreškov ni. — Še Vam sporočam nekaj, čemu se bote Vi gotovo ravno tako čudili, kakor oni, ki so to sami doživeli. V kranjski veliki cerkvi se zbira v nedeljo pri deveti maši skor le samo slovensko ljudstvo; le malo jih zná nemško, in vendar se poje večidel le nemško ali pa še celó latinsko pri tej maši. Neverjetno je, al vendar je resnično! Kaj nimamo v domačem jeziku složenih petih maš? Ne bodimo šalobarde, in dajmo saj Bogu kar Bogu gré v domačem jeziku! Savinski.

Iz Ljubljane. Sv. Mihel je že pretekel in še ni ne sledú ne tirú od mestne gazne svečave ali „gasbeleuchtung“, ktere začetek nam je bil za ta čas obljubljen. Marsikteri že zabavljajo zavoljo tega. Naj jim povemo, da mestna županija ni tega kriva. Tako-le stoji zdaj ta reč: Teržaška družba, ki je prevzela to novo napravo, je imela pri veliki tergovski hiši L. v Terstu 400,000 gld. naloženih; letos je omenjena hiša na kant prišla in po tem svečarska družba v veliko zadergo, da dosihmal ni mogla nikjer nič početi.

*) Kje. **) Struna, kita.

Do konca tega mesca ima še oddušek; ako ne začne gazne naprave ta čas, zgubi tistih 3000 gold., ki jih je mestni župan za aro dala; mestna kasa bo s tem sicer za 3000 gold. premožniša, al s svečavo smo tam, kjer smo — bili. Med tem pa se je gosp. mestni župan v Benetke obernal, kjer so neko novo in nek prav koristno gazno svečavo znajdli. Vederemo! — V poslednjem mestnem zboru so bili izmed mestnih odbornikov za pretres nove županijske postave sledeči gospodje izvoljeni: dr. Ahačič, dr. Čuber, dr. Kavčič, dr. N. Recher, Seunig in pa vrednik „Novic“; če je treba, si morejo ti še kakih družih zaupnih mož v posvetovanje pridružiti. V petek smo imeli prvi zbor pod predsedništvom začasnega župana gosp. Gutman-a, v katerem je bilo vsled §. 108 nove občinske postave od 24. aprila 1859 enoglasno sklenjeno, staro mestno postavo od leta 1849 (prav za prav 1850) za podlago posvetovanja vzeti; gospod dr. Kavčič je bil izvoljen za referenta v prihodnjih sejah, v ktere bode poklican tudi magistratni svetovavec gospod Jeras. Osnova v tem posvetovanju izdelana se bo potem na znanje dala skupščini mestnega zbora, da jo bode še ona prevdala in jo potem predložila najvišji vladi ter prosila za poterjenje njeno. — Njih eksc. gospod deželni poglavar so izvolili v posvetovanje deželne občinske postave 19 zaupnih mož iz različnih stanov. Komisija ta bo gotovo imela tudi zaupanje naše dežele. — Gosp. Hicingerjev „Koledar“ se že delj časa natiskuje in bo menda kmali gotov.

Iz Ljubljane. God Njih Veličanstva presvitlega Cesarja je bil včeraj ob desetih z navadno slovesnostjo v nunski cerkvi praznovan.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. Cesarski patent od 27. dneva unega mesca, veljaven za vse dežele našega cesarstva, oklicuje, da davki z vsemi dokladami, ki so jim bile priveržene zavoljo vojskinih potreb po cesarskem ukazu od 13. maja letošnjega leta, ostanejo za prihodnje leto 1860 pri starem.

— Nekteri časniki so prinesli novico, da ministerstvo hoče nekterim manjšim deželam našega cesarstva samosvojno vlado vzeti in dve ali več manjših dežel pod eno vladarstvo djati, tako, na priliko, Salcburško z zgornjo Avstrijo, Šlezko z Marko, Krajnsko, Koroško s Štajarsko itd. Al za gotovo moremo povedati, da vse to ni res.

— Že pred nekimi mesci smo ponovili ministerski ukaz, kteri preklicuje stare bankovce in pravi, da stari bankovci po 100, 50, 10, 5, 2 in 1 gold. se bojo le do konca mesca listopada (novembra) pri vseh cesarskih kasah za plačilo jemali, v deželnih kasah poglavitnih mest vsake dežele (kakor v Ljubljani, Gradcu, Celovcu itd.) pa do omenjenega časa menjali za nove. Ker tedaj stari bankovci le še ta in prihodnji mesec veljavo imajo, naj opomnijo „Novice“ svoje brave kodarkod, da jim ne ostanejo konec prihodnjega mesca kaki stari bankovci v roki, drugač jih bojo (ako se preklic iznova ne podaljša) mogli tirati na Dunaj v bankno kaso, ktera bo stare bankovce še do konca tega leta jemala. Naj tedaj nihče ne pozabi, da starim bankovcom že kljenka!

— Za dunajsko mesto je ministerstvo novo postavilo izdalo, kako se smejo hiše zidati.

— V več krajih doljne Avstrije je letošnja tergatev že skor pri kraju, zato ker je grojzde pretekli mesec zelo gnjiti začelo. Ne bo ne tukajšna kapljica letos tako dobra, kakor se je izperva mislilo.

— Popotovanje cesarske ladije „Novare“ okoli sveta skozi 28 mescov je prizadalo 500,000 gold. stroškov.

Iz Českega. Iz Prage. Oklic deželnega poglavarstva daje na znanja, da se bo za česko deželo 654 težkih in 91 lahkih, za plemo popolnoma pripravnih vojaških kobil prodalo in v ta namen na 14 krajih dražbe napravile.

Iz Ogérskega. Iz Pešta. 20. dan sept. ponoči o polnoči so hajduki glasovitega razbojnika Kontra Jozsi-a vjeli; 500 gold. je bilo za naglavnico tistemu obljubljeno, ki tega roparja vjame, ki je bil drugi glavar tiste razbojniške derhali, ktere se je okoli Oseka vse balo; pred nekimi tedni je prvi glavar Romanić na vislicah konec storil.

Iz Tiroljskega. Iz Bocna. Vsem hišnim gospodarjem je bilo ukazano, naj skerbijo v svojih hišah za take staniša, ki se pozimi kuriti dajo, da bojo mogli vojaki se vkvartirati v mestu in po kmetih.

Iz Galicije. V Krakovi so, kakor „Czas“ piše, na čast gosp. ministru Gołuhovskemu, prejšnemu tukajšnjemu deželnemu poglavarju, 4000 gold. zložili in iz tega dnarja štipendijo osnovali za dva uboga učenca.

Iz Srbije. Iz Kragujevaca. Govor, s kterim je knez Miloš 22. sept. začetek skupščine pozdravil, je objel vse, kar poprave ali odprave potrebuje. „Bratje! — je začel besedo — moja duša tare veliko breme, ki me hoče do tal potreti. Pridši v deželo sem čul mnogo stoka in joka; žalibog! da nisem bil še v stanu solz ustaviti mnogih naših nesrečnih bratov. Od vseh strani se sliši, da je veliko naših ljudi tako silno zadolžnih, da so brez strehe in kruha. Zedinite se bratje! z menoj, da najdemo pomoč zoper to nesrečno bolezen. Čez sodnije tožijo ljudje, da so počasne in nepravilne; hudo je, pravde na dolgo vleči; še huje pa, krivično soditi. Pomagajte mi, da tudi to napako odpravimo. Bratje! slabo stoji z našim gospodarstvom; deželna kasa potrebuje dnarja, kakor ga narod potrebuje, brez dnarja pa ni nič. Nerađ Vam povem, bratje, pa moram, da prošinj za državne službe ni konca ne kraja; trikrat večja bi mogla Srbija biti, da bi mogel vse uslišati. Vradnik biti se ne pravi gospod biti, ampak noč in dan pridno in pošteno služiti v srečo svoji domovini. Bridko mi je slišati, da nekteri delajo razloček med rojenim in udomačenim Serbom. Ne, ne, bratje! ne tergajte sere od sere; naša Srbija je že tako dosti raztergana. Serb je Serb, naj je rojen tu ali tam, ako le po serbsko misli in ravna; tudi vera naj ne dela razločka; s tem bomo svetu pokazali, da nismo srednovekavci. Božji blagoslov naj pride čez Vaše delo, bratje! Al opominjam Vas, da se pečate le z notranjimi zadevami naše dežele, — vse unanje reči pa prepustite moji skerbi“. Ko je knez govor sklenil, so zadoneli od vseh strani klici „hurra“ in „živijo“.

Iz Černe gore. „Sev. Pčela“ razglša iz Cetinja, da je žena kneza Danila prestopila v gerško vero in pri kerstu ime Olga Aleksandra Evgenia dobila. Kum ji je bil rusovski general-konsul dubrovniški v imenu cara ruskega Aleksandra; tudi francozki konsul je bil priča te slovesnosti.

Iz Rusije. Iz Petrograda. Mnogi časniki donašajo natančnejše popise velike slovesnosti, s ktero se je 20. sept. obhajal dan, ko je 16 let stari carevič-naslednik Nikolaj Aleksandrović po rusovskih postavah polnoletnost dosegel. Pač redko kje se vidi tolika krasota, kakor se je vidila ta dan tukaj. Ob 10. dopoldne je bilo okoli zimske palače že toliko ljudstva, da se je vse terlo; od 11. do 12. ure so derdrale kočije na to mesto in dovaževale vikso gospôdo v carsko poslopje. Proti poldné je stopil car s carevičem-naslednikom in vsemi drugimi svojimi sinovi iz palače in je ž njimi gori in doli šel memo kerdela tukaj postavljenih vojakov, ki so cara in sinove pozdravljali z živimi hurra-klici. Potem so se podali v palačo nazaj, kjer jih je čakala že vsa vikša gospôda, ki je bila tako nališpana, da ni moč popisati; zlasti so lesketale dragocene uniforme že oddeleč; vse pa so prekosile gospé v mikavni narodni noši. Ob pol treh so se vsi podali v cerkev, kjer je carevič-naslednik po stari navadi prisego storil. 301krat so zagermeli topovi s terdnjave Petra in Pavla, oznanovaje carstvu veselo prigodbo. Zvečer je bilo mesto osvitljeno in družih veselje brez konca in kraja.